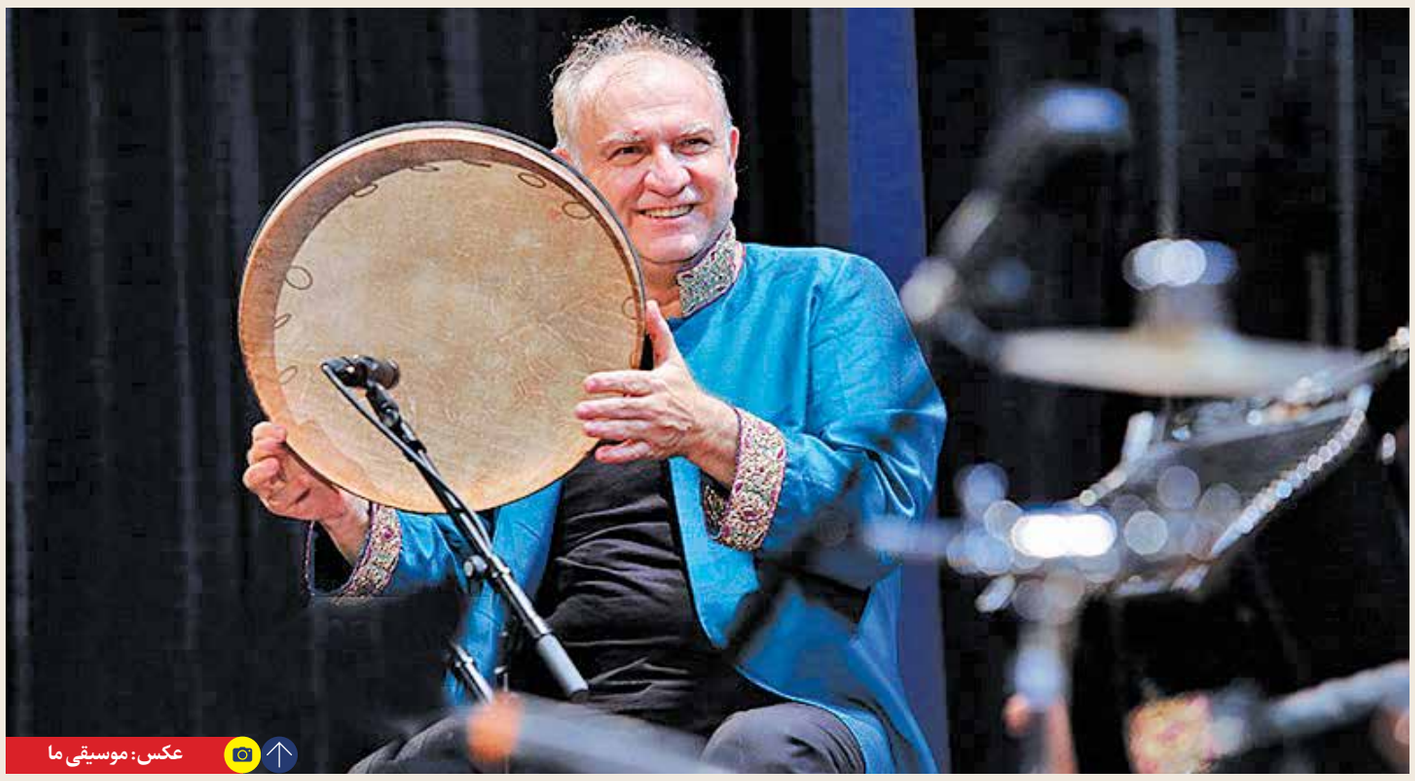
عکس: موسیقی ما

گفت‌وگو با وحید اسداللهی نوازنده پیشکسوت موسیقی اقوام ایران به انگیزه حضور این هنرمند در سی و نهمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر

درد بزرگ ما دیده‌نشدن سازهای موسیقی اقوام است

جشنواره موسیقی فجر من را عاشق این هنر کرد

گفت‌وگو

نداسیجانی
خبرنگار

وحید اسداللهی نوازنده پیشکسوت و شناخته شده موسیقی آذربایجان و ساز ناقاره در دومین روز از سی و نهمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر(۲۴ بهمن ماه) ساعت ۱۸:۳۰ با گروه موسیقی خود که فرزندانش هم در آن هنرنمایی می‌کنند در فرهنگسرای ارسباران به روی صحنه می‌رود.او در گفت‌وگو با «ایران» اظهار داشت: «از دور نخست، در این جشنواره شرکت داشتم و به یاد دارم در اولین دوره آن موفق به دریافت لوح زرین شدم و چند سال بعد از آن به عنوان نوازنده برتر این جشنواره معرفی شدم. بعد از آن فعالیت کمتری داشتم تا فرزندانم بزرگ‌تر شدند و ساز آموختند و نواختند و از سال ۱۳۹۲ با گروه موسیقی خودم درجشنواره حضور پیدا می‌کنم.»

بستری برای هنر مهجور موسیقی اقوام

وحید اسداللهی که تجربه بسیاری در جشنواره موسیقی فجر داشته در ادامه صحبت‌های خود بیان داشت: «برگزاری جشنواره‌هایی چون موسیقی فجر اتفاق بسیار خوبی است بویژه در مملکت ما که موسیقی بسیار مظلوم و مهجور واقع شده است. چنین جشنواره‌هایی باید طی سال و به مناسبت‌های مختلف تداوم داشته باشد تا هنرمندان موسیقی مورد حمایت قرار بگیرند و به روی صحنه بیایند.

نکته دیگر اینکه بعد از انقلاب اسلامی جشنواره‌هایی چون موسیقی فجربه موسیقی اقوام ایران توجه ویژه‌ای داشته‌اند و این امر موجب دیده شدن هنرمندان این حوزه شده است؛ مانند استاد علی سلیمی و یا استاد صفرعلی جاوید که از موسیقیدانان بزرگ و نوازنده تار هستند. استاد سلیمی ترانه معروف «آیریلیق» را آهنگسازی کرده که بعد از انقلاب در همین جشنواره‌ها دیده شد. بنابراین باردیگر تأکید می‌کنم، جشنواره موسیقی فجر بعد از انقلاب اسلامی در بیشتر دیده شدن موسیقی اقوام ایران بسیار تأثیرگذار بوده است. اگرچه بر این نظرم نوازنده‌ها و هنرمندان موسیقی اقوام نیازمند حمایت بیشتری هستند و هنر این عزیزان نباید تنها به یک جشنواره اکتفا شود.»

تنوع موسیقایی در جشنواره سی و نهم

او به گروه‌های منتخب در جدول جشنواره در بخش موسیقی اقوام اشاره کرد و گفت: «دراین دوره انتخاب‌های خوبی صورت گرفته و جدول جشنواره سی و نهم از تنوع موسیقایی و رنگارنگی بسیاری برخوردار است. بویژه حضور پررنگ بانوان که قابل توجه است و به عقیده من جشنواره موسیقی فجر در هر دوره خود باید حرف تازه‌ای برای گفتن داشته باشد و عرصه‌ای برای عرض اندام نسل جوان باشد.»

این پیشکسوت موسیقی اقوام ایران می‌گوید: «درد بزرگ ما دیده نشدن سازهای موسیقی اقوام است. براین اساس با وجود این مسائل و مشکلات، تنها چنین جشنواره‌هایی هستند که جوانان را با این سازها آشنا می‌کنند. بنابراین هرچه تعداد این جشنواره‌ها با عناوین مختلف بیشتر باشد، اثرگذارتر خواهد بود و بستری است تا موسیقی اقوام ایران بهتر و بیشتر دیده شود و از حضور هنرمندان آن و اجرای آنها بهره برد.»

چرا نگذاشتند موسیقی اقوام جذب موسیقی سنتی شود؟

وحید اسداللهی افزود: «اگر موسیقی اقوام ایران از بین برود موسیقی سنتی و موسیقی پاپ ما هم از بین خواهد رفت. چرا که این موسیقی پایه و اساس موسیقی کشورمان بوده و از ریتم‌های متنوعی برخوردار است و همه نوع موسیقی را در خود جای می‌دهد.»

او درباره تلفیق موسیقی اقوام ایران با دیگر گونه‌های موسیقی چون پاپ و دستگاهی گفت: «از نگاه من برای آنکه موسیقی پاپ به تکرار نیفتد، باید از موسیقی اقوام ایران بهره ببرد. به این دلیل که نمی‌توان یک سالن ۴ هزار نفره را با یک سبک موسیقی برای مردم پر کنیم. البته این تلفیق باید با موسیقی سنتی انجام می‌گرفت و اگر این اتفاق می‌افتاد کار به اینجاها نمی‌کشید. موسیقی ایران تک‌موسیقایی نیست و از ابتدا اشتباه به آن پرداخته شده است. در موسیقی دستگاهی ما از سازهایی چون ناقاره، بالابان و... استفاده نمی‌شود. اتفاقی که در دنیا هم مرسوم است. به یاد دارم سال‌ها قبل وقتی ساز ناقاره به دست گرفتم نتوانستم جذب موسیقی سنتی ایران شوم چرا که این حجم صدا مورد پسندشان نبود.

این درحالی است که موسیقی دستگاهی ما از موسیقی اقوام گرفته شده است اما آرام آرام ریتم آن را حذف کرده‌اند. ما آهنگسازان بزرگی داریم که می‌توانند این دو موسیقی را به درستی تلفیق کنند، بدون آنکه ضربه‌ای به موسیقی کهن و بکر اقوام ایران وارد شود.»

دغدغه‌ام این است موسیقی خود را حفظ کنم

اسداللهی در ادامه افزود: «سال‌های بسیاری است ساز می‌نوازم و زیر نظر اساتید بزرگ موسیقی آذربایجان آموزش دیده‌ام اما مخاطبان، من را با گروه موسیقی رستاک می‌شناسند و این اتفاق خوبی نیست. من دراین گروه، موسیقی کمرنگی از موسیقی آذربایجان را اجرا کردم و مجبور شدم در این گروه کارکنم تا ساز و موسیقی من دیده شود. هدف من این است موسیقی و سازم به مردم معرفی شود. چرا که متأسفانه امروزه نامی از بزرگان موسیقی برده نمی‌شود. همه رفتند و کسی جای آنها نیامد. بنابراین دغدغه‌ام این است که موسیقی خود را حفظ کنم و نگذارم فراموش شود. کمااینکه من با گروه موسیقی پاپ هم کار می‌کنم و تلاش می‌کنم با سلونوازی سازم را معرفی کنم.

شما بگویید من کجا باید کار کنم که سازم دیده شود و هنرم فراموش نشود؟ نکته قابل توجه اینکه بسیاری از نسل جوان با ساز دایره و ناقاره در همین گروه‌های موسیقی پاپ آشنا شدند و به آموختن آن روی آوردند. بسیاری از دوستان انتقاد دارند که ما نباید در این گروه‌ها شرکت کنیم اما سؤال من این است اگر ما در گروه‌های موسیقی پاپ شرکت نکنیم در موسیقی سنتی فضایی به ما اختصاص می‌یابد؟ چرا در ارکستر ملی ما که عنوان آن بیانگر سازها و موسیقی ملی ایران است از سازهای موسیقی نواحی بهره‌ای برده نمی‌شود؟ مگرموسیقی نواحی ایران موسیقی ملی ایران نیست؟

متأسفانه یک عده از دوستان بر این نظر هستند که سازهای موسیقی اقوام ایران ملی نیستند و محلی هستند. با این حساب ما چگونه این موسیقی را به مخاطب معرفی کنیم؟ ما باید هم‌صدا و یک‌صدا باشیم و از کنار هم بودن هراسی نداشته باشیم. دایره ساز اصیل ایران است یا کاخن؟ من وظیفه دارم سازم را به نسل جوان معرفی کنم تا جوانان در کنار هنگ درام وکاخن و... دایره و ناقاره را هم بشناسند. اگر چنین جشنواره‌هایی نباشد این هنر مظلوم می‌ماند. خود من درجشنواره موسیقی فجر حائز مقام و رتبه شدم و این امر انگیزه‌ای شد که موسیقی را انتخاب کنم و عاشق این هنر شوم و تا به امروز پای آن ایستاده‌ام. ان‌شاءالله این جشنواره‌ها گسترده‌تر شوند.»

> دراین دوره انتخاب‌های خوبی صورت گرفته و جدول جشنواره سی و نهم از تنوع موسیقایی و رنگارنگی بسیاری برخوردار است. بویژه حضور پررنگ بانوان که قابل توجه است و به عقیده من جشنواره موسیقی فجر در هر دوره خود باید حرف تازه‌ای برای عرض اندام نسل جوان باشد

گفت‌وگوی «ایران» با سید محسن حسینی به بهانه حضورش در سی و نهمین جشنواره موسیقی بین‌المللی فجر

جشنواره موسیقی فجر خانه امن هنرمندان است

سید محسن حسینی ازخوانندگان موسیقی سنتی، در نخستین اجرای سی و نهمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر(۲۳ بهمن) درسالن سوره حوزه هنری، ساعت ۱۸:۳۰ به روی صحنه رفت؛هنرمندی که پیش از این هم تجربه حضور در این رویداد مهم موسیقایی را داشته است.

سید محسن حسینی در این اجرا با گروه موسیقی «آوای هور» به آهنگسازی حسین روزبهانی، قطعاتی درمایه آواز دشتی و شور را به اجرا گذاشت که ۴ تصنیف آن از ساخته‌های حسین روزبهانی بود.همچون تصنیف «سودای دل» با شعری از رهی معیری. ساز آوار و چهار مضراب.همچنین تنظیمی متفاوت از تصنیف «با من صنما». تصنیف «ماه من» با شعری از امیر شفیعی و «مطرب جان»با شعری از مولانا.حسن آزاده فر(تنبک)، عنایت حسینی (دوایر)، محمد جوزی (عود) حسین روزبهانی (تار)، محمد مشفق (نی). مصطفی روستایی (کمانچه) و بهداد کیافر(سنتور) نوازندگان این کنسرت موسیقی دستگاهی بودند.

سید محسن حسینی در گفت‌وگو با «ایران» در این باره گفت: «از دوره سی و پنجم در جشنواره موسیقی فجر حضور و اجرا داشتم.در جشنواره سی و پنجم با گروه موسیقی «مشرق» حاضر شدم و در دوره سی و شش و سی و هفت با گروه «نغمه گردان »اجرای برنامه داشتم و در دوره سی و هشتم هم در بخش بهترین خواننده موفق به دریافت جایزه بهترین خوانندگی برای آلبوم (جزعشق ندارم هنری) شدم.

این خواننده رویداد موسیقایی چون جشنواره موسیقی فجر را خانه‌ای امن برای هنرمندان عنوان کرد و درادامه بیان داشت: «برگزاری جشنواره موسیقی فجر برای هنرمندانی که فعالیت حرفه‌ای شان در گونه موسیقی دستگاهی است همچون خانه امنی است تا توانمندی‌های خود را به عرصه ظهور بگذارند. درواقع فرصتی است ارزشمند برای هنرمندان موسیقی سنتی که طی سال عرصه کمتری برای اجراهای صحنه‌ای دارند.»

او افزود: موسیقی اصیل و برگرفته ازفرهنگ و هنری کهن و دیرینه، در همه جای دنیا مورد حمایت بوده است کمااینکه شامل موسیقی دستگاهی ما نیز می‌شود و حمایت‌های دولتی در ایران معمولاً در چنین جشنواره‌هایی شکل می‌گیرد. این درحالی است که در کشورما رویداد مهمی در حوزه موسیقی مشابه موسیقی فجر وجود ندارد بنابراین هنرمندان با اشتیاق و علاقه برای این جشنواره کار تولید می‌کنند و به اجرا می‌گذارند.»

حمایت از موسیقی دستگاهی

سید محسن حسینی در خصوص حضور گسترده هنرمندان موسیقی پاپ در جدول جشنواره اظهار داشت: «اگر نیمی از جدول جشنواره به موسیقی دستگاهی اختصاص پیدا کند، بازهم برای این گونه مهم موسیقایی اتفاق خاصی رخ نخواهد داد چرا که این پروسه حمایتی بایستی طی سال شکل بگیرد اگرچه سال‌هایی که بر این موسیقی گذشت اتفاقی حاصل نشد. اما با وجود این مصایب این اتفاق باید پیش از حضور یک گروه موسیقی در جشنواره انجام گیردتا مخاطب آشنایی بهتر و بیشتری با هنرمند و شیوه اجرایی او داشته باشد.

نکته دیگر اینکه متأسفانه چشم امید و حمایت تهیه کنندگان موسیقی به موسیقی پاپ عامه پسند است و به دنبال آن سلیقه و گرایش جامعه نیز به این موسیقی سوق پیدا کرده است. به این دلیل که این گونه موسیقایی بازگشت مالی دارد و بالطبع سرمایه‌گذاری روی این موسیقی انجام میگیرد. این موضوع موجب می‌شود موسیقی دستگاهی آرام آرام کمرنگ و حذف شود. بنابراین نمی‌توان از یک جشنواره پنج روزه انتظار یک تحول اساسی داشت.اما اگر این روند ادامه پیدا کند قطعاً این موسیقی نفس‌های آخر خود را خواهد کشید.»

این خواننده به موضوع شعر و ترانه اشاره کرد و گفت: «بخش مهمی از موسیقی فاخر سنتی، برپایه شعر و کلام است بنابراین نمی توان برای این ژانر از موسیقی از کلام‌های سخیف و یا معمولی استفاده کرد.هر شعری که دراین موسیقی بکار برده می‌شود براساس ساختار موسیقی آن بوده است.نکته دیگر اینکه قاعدتاً بسیاری از مخاطبان ما که اهل تفکر و اندیشه هستند گرایششان به موسیقی دستگاهی است. این درحالی است که دربسیاری از کنسرت‌های موسیقی پاپ به لحاظ شعر و ترانه اتفاق خاصی رخ نمی دهد و مخاطب این موسیقی ترجیح می‌دهد تنها شنونده نباشد و این ترانه‌ها را همراهی و با آن همزاد پنداری کند و بخواند اما موسیقی دستگاهی برخاسته از اندیشه و تفکر است و مخاطب شعر و موسیقی را می‌سنجد و ارزیابی می‌کند.»

او درخصوص تأثیرگذاری جشنواره موسیقی فجر در جذب مخاطب بیشتربه موسیقی دستگاهی اظهار داشت: «تغذیه فرهنگی مانند تغذیه جسمی نیازمند یک منبع مغذی و پرخاصیت است. مانند غذای سنتی در کنار فست فود. اما انتخاب غذا به ذائقه و سلیقه مخاطب برمی گردد و میزان مضررات یا خاصیت آن غذا در نظر گرفته می‌شود. من به عنوان یک موزیسین ایرانی با اطمینان اعلام می کنم کنسرت‌های موسیقی دستگاهی مخاطب چندانی ندارد و دراغلب مواقع سالن‌های آن پر نمی‌شود به دنبال آن این موسیقی آرام آرام از بین خواهد رفت. بنابراین بدون حمایت مدیران فرهنگی و هنری نمی‌توانیم این موسیقی را حفظ کنیم وبه لحاظ ساختاری هم اگر امکاناتی در اختیار مخاطب قرار گیرد و به تعداد بیشتری این موسیقی در جدول کنسرت‌های سال گنجانده شود، قاعدتا این موسیقی رشد خوبی خواهد داشت. لازم به ذکر است با تغییرات مثبت مدیریتی در انجمن موسیقی و دفتر موسیقی قطعاً شاهد تحول در این عرصه خواهیم بود.

چهارچوبی برای خلاقیت و نوآوری

نکته دیگر در خصوص تلفیق این موسیقی با سازهای غربی است که به عنوان یک موزیسین براین نظرم نمی‌توان نام آن را نوآوری گذاشت. وقتی از فرهنگ ایرانی صحبت به میان می‌آید باید بدانیم این فرهنگ ریشه در اصالت‌های ما دارد.بنابراین قرار گرفتن‌سازی چون گیتار در کنار تار، نوآوری محسوب نمی‌شود. نوآوری در فضا و فرم موسیقی ایرانی است. موسیقی ردیف دستگاهی از گوشه‌ها و نغمه‌های بسیاری زیبایی برخوردار است که می‌تواند چهارچوبی برای خلاقیت و نوآوری باشد.»

او در ادامه افزود: «خلاقیت باید در تمامی ساختار موسیقی شکل بگیرد از خواننده تا ساز بندی. اینکه موسیقی دستگاهی هم نیاز به روزرسانی و نوآوری دارد در آن شکی نیست اگرچه پیش از این بزرگانی با همین ساز ایرانی تلاش‌های ارزشمندی در زمینه نوآوری انجام دادند که قابل تقدیر است. نمونه خلاقانه آن آثار استادان پرویز مشکاتیان، محمدرضا لطفی و... است.

این بزرگان از ظرفیت‌های موسیقی ایرانی برای فضای متفاوت و خلاقانه به درستی بهره گرفتند. در مثالی دیگر ساز استاد جلیل شهناز همچنان خلاقیت و نوآوری را در خود دارد و به لحاظ فرم صدای آن جذاب و دلنشین و متفاوت است.

یا آواز استاد شاهزیدی به عنوان یک پیشکسوت حوزه آواز نیز همیشه رنگ و بوی خلاقیت و تازگی دارد و یا آواز آقای همایون شجریان که از جنس آوازی سرشار از خلاقیت و ونوآوری است. کلیت این مباحث به این دلیل است که بگوییم موسیقی ایرانی برای نوآوری از ظرفیت بسیار بالایی برخوردار است و ورود کردن به آن جسارتی می‌خواهد که به عهده آهنگساز است و خواننده نقش چندانی در این زمینه ندارد.»

برنامه‌های امشب موسیقی فجر

حجت اشرف‌زاده از خوانندگان نام‌آشنای موسیقی پاپ- سنتی است. او ردیف آوازی را نزد رضا شاکری و صداسازی را نزد حمیدرضا نوربخش آموخت و شاگردی استادانی چون محمدرضا شجریان، محمدرضا لطفی، پرویز مشکاتیان و محسن نفر را داشته و با بهره‌مندی از آموخته‌های خود در عرصه موسیقی سنتی ایران، به ارائه شیوه جدیدی از موسیقی آوازی پرداخته که بخشی از آن در آلبوم «ماه و ماهی» ارائه شده است. این خواننده تجربه حضور در جشنواره موسیقی فجر را داشته است و در سی و نهمین جشنواره موسیقی فجر و در روز سه‌شنبه ۲۴ بهمن ماه ساعت ۲۱:۳۰ در تالاروحدت به روی صحنه می‌رود.

گروه موسیقی نوشه از گروه‌های شناخته شده گروه‌های موسیقی پاپ کشورمان است که با حضور گسترده بانوان به عنوان خواننده، سازنده و نوازنده همراه است. نیوشا بریمانی نوازنده کمانچه و سرپرست گروه موسیقی نوشه است. این گروه موسیقی که پیش از این تجربه حضور در جشنواره موسیقی فجر را داشته، در سی و نهمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر در تاریخ ۲۴ بهمن ماه ساعت ۱۴:۳۰ در تالار وحدت اجرای برنامه دارد.

هادی منتظری آهنگساز و نوازنده کمانچه و ویلن به همراه سروش بخشش، امروز سه‌شنبه ۲۴ بهمن ماه ساعت ۲۱:۳۰ در سالن سوره در قالب سی و نهمین جشنواره موسیقی فجر به روی صحنه می‌رود. هادی منتظری پس از آشنایی با محمدرضا لطفی به پیشنهاد او در کنار نواختن ویلن، ساز کمانچه را فرا می‌گیرد و با کمک مجتبی میرزاده ساز کمانچه‌ای برای خود تهیه می‌کند و از آن پس در اکثر محافل هنری و اجراهای زنده، کمانچه می‌نوازد و ویلن نوازی‌هایش کم و محدود به ضبط در استودیو می‌شود به‌طوری‌که وی را عمدتاً نوازنده کمانچه می‌دانند.
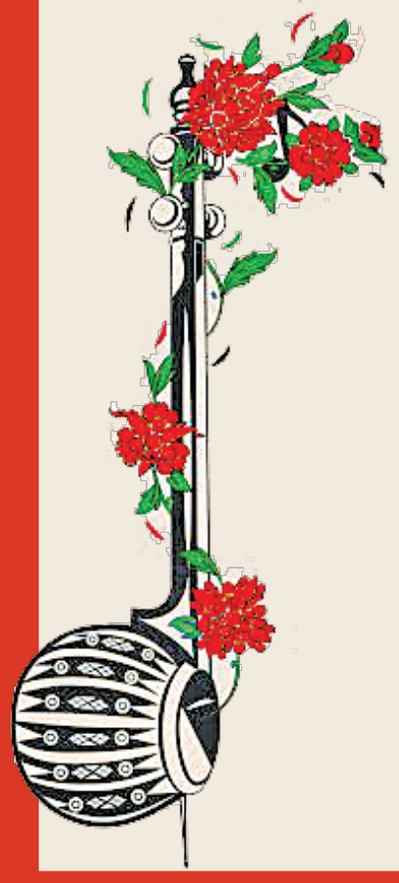
مسیح و آرش عدل‌پرور هنرمندان گروه موسیقی پاپ، امروز ۲۴ بهمن ماه ساعت ۲۲ در سالن میلاد نمایشگاه بین‌المللی تهران اجرای برنامه دارند. مسیح فعالیت خود را به همراه برادرش آرش از ۱۴ سالگی با ترانه‌سرایی و آهنگسازی آغاز کرد و از مهر ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را با دریافت مجوز اجرای موسیقی زنده در ایران آغاز کردند. اولین کنسرت رسمی آرش و مسیح ۱۷ اسفند ۱۳۹۶ در تالار وزارت کشور در تهران برگزار شد. از جمله قطعات این گروه می‌توان به «گل‌ها رو آب می‌دم»، «گلی»، «به همه بگو»، «دریا»، «زدی پر»، «تو که نیستی پیشم»، «شاخه نبات»، «من معذرت می‌خوام»، «ماه عسل» و «عمو زنجیرباف» اشاره کرد.